

symposium

bodem breed

Welkom bij het 35^e Symposium Bodem Breed

Sessie 6.2 Winning van Bouwgrondstoffen

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

Zwolle

 Stantec

symposium

bodem breed

Door:

**Frank van Berkum – Sessieleider
Redbad Mosterd (CBS)**

Stek Koomen (Witteveen + Bos) en Jelger Arnoldussen (EIB)

Arthur de Groof (Ministerie I en W)

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

Zwolle

 Stantec

symposium

bodem breed

1. Inleiding

Frank van Berkum – Frank van Berkum Consultancy & Initiatives

Waar gaat het vandaag over

- Oppervlaktedelfstoffen: belangrijk voor bouw (woningen, infrastructuur)
- Wininging NI: IJsselmeergebied, rivieren, Noordzee
- Vraag en aanbod tot 2050
 - Vraag
 - Aanbod
 - Primaire, secundaire
 - Afweging
- Basis voor beleid

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

Programma

- Welkom en introductie
- Cijfers winning bouwgrondstoffen – Redbad Mosterd (CBS)
- Scenariostudie vraag bouwgrondstoffen 2030 – 2050 – Stef Koomen & Jeffrey Kok (Witteveen + Bos +EIB)
- Landelijke afweging winning bouwgrondstoffen – Arthur de Groof (Ministerie I en W)
- Gesprek

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

Doel

Na de bijeenkomst:

- gezamenlijk beeld van ieder van de onderwerpen;
- integrale samenhang ervan;
- Mogelijk/aanvullend:
 - basis voor verder contact na vandaag

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

Benadering

- We hebben een maatschappelijke opgave
- Die we met elkaar te realiseren hebben
- En die een tijd mee kan (toekomstige generaties)

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

Benadering

- We hebben een maatschappelijke opgave
 - Bouwen (woningen, infrastructuur),
 - ruimtelijke kwaliteit (natuur, water, ...), leefkwaliteit
- Die we met elkaar te realiseren hebben
 - Een inhoudelijk goede oplossing
 - Waarin alle betrokkenen hun rol goed kunnen spleen
 - En waarmee iedereen zich kan verbinden / deel van kan voelen
- En die een tijd mee kan (toekomstige generaties)

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

symposium

bodem breed

2. Monitoring winning van bouwgrondstoffen Redbad Mosterd – Centraal Bureau voor de Statistiek

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

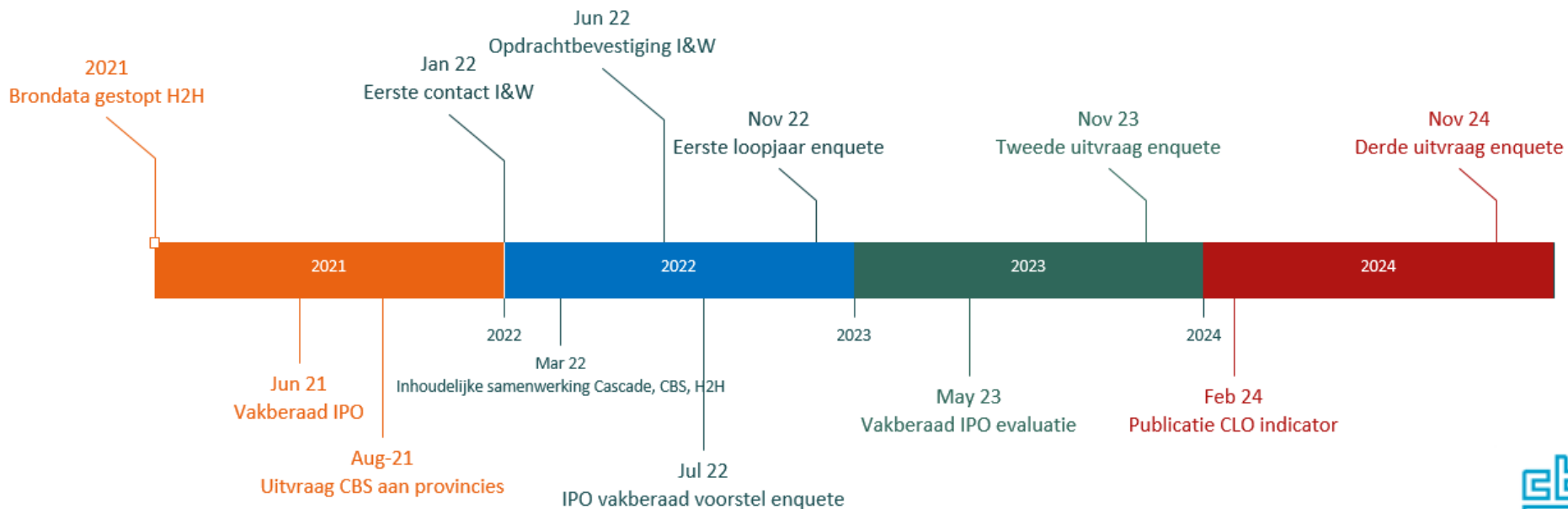
Zwolle

 Stantec

Aanleiding

- CBS – Milieurekeningen
- Produceren van cijfers over milieu en duurzaamheid in relatie tot de economie, zowel monetaire als fysieke data.
- Input voor Europees verplichte statistieken.
- Wegvallen van de monitoring -> In samenwerking met I&W weer opgepakt

Tijdslijn van het proces

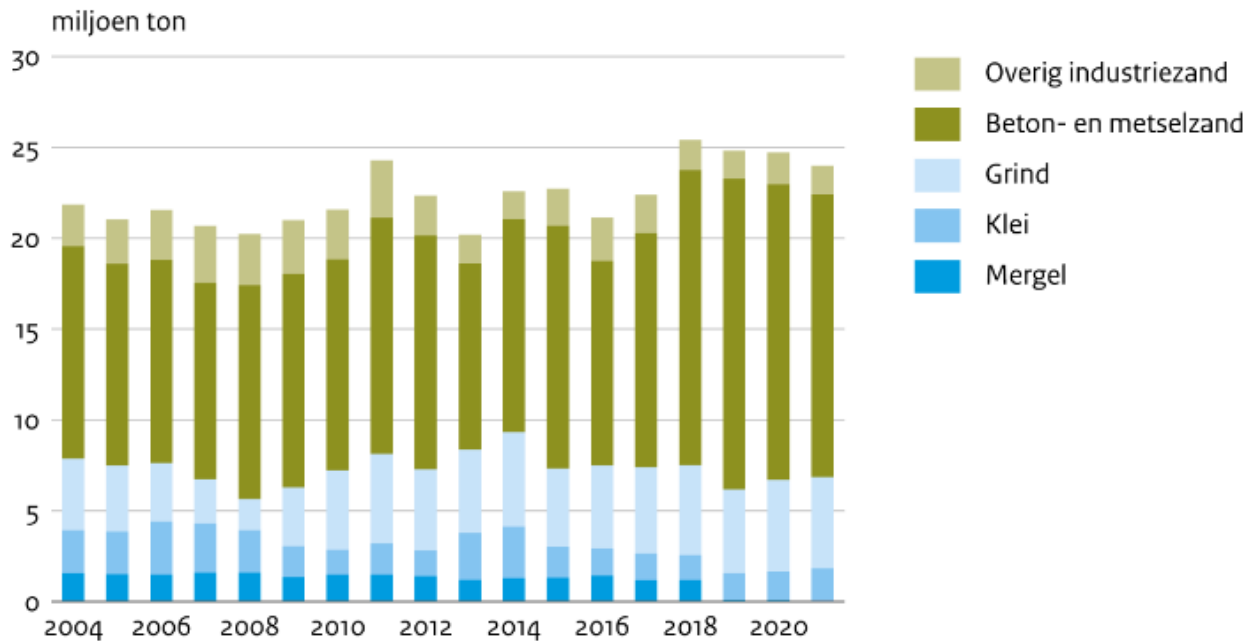

De cijfers

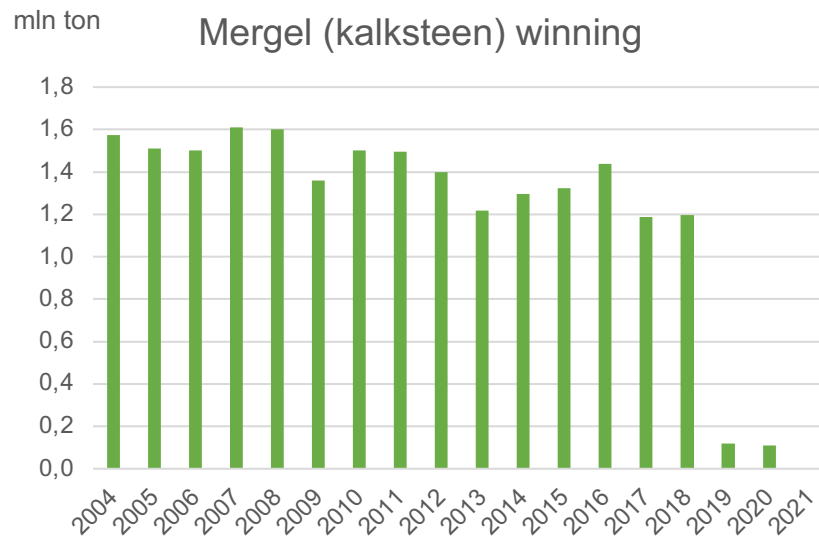
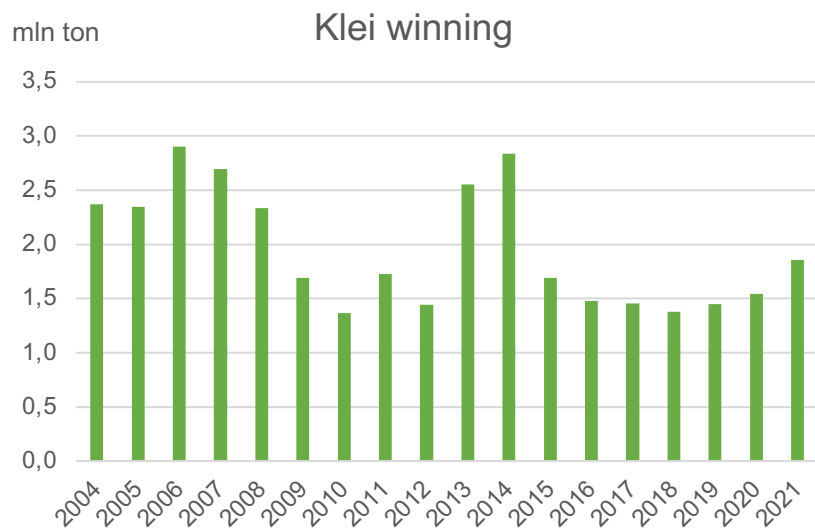
- **Winning** van oppervlaktedelfstoffen
- Tijdreeks vanaf 2004 (CBS vanaf verslagjaar 2017)
- Gaten in de tijdreeks gedicht.
- Meerjarige jaarlijkse uitvraag aan de provincies, RVB, en RWS.
- Uitdaging: volledige respons provincies

Algemene beeld

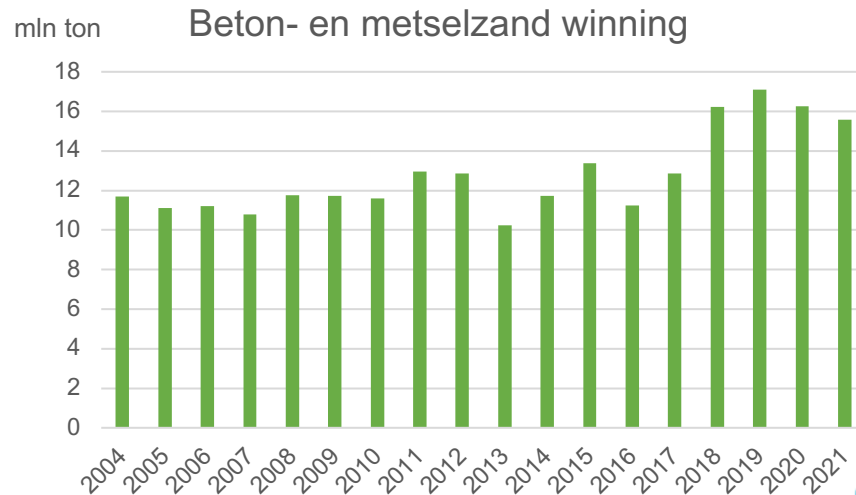
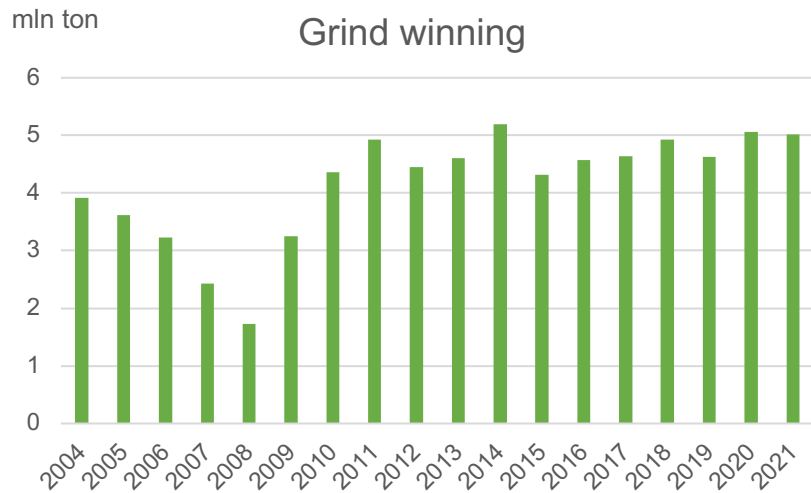
Winning van oppervlakedelfstoffen

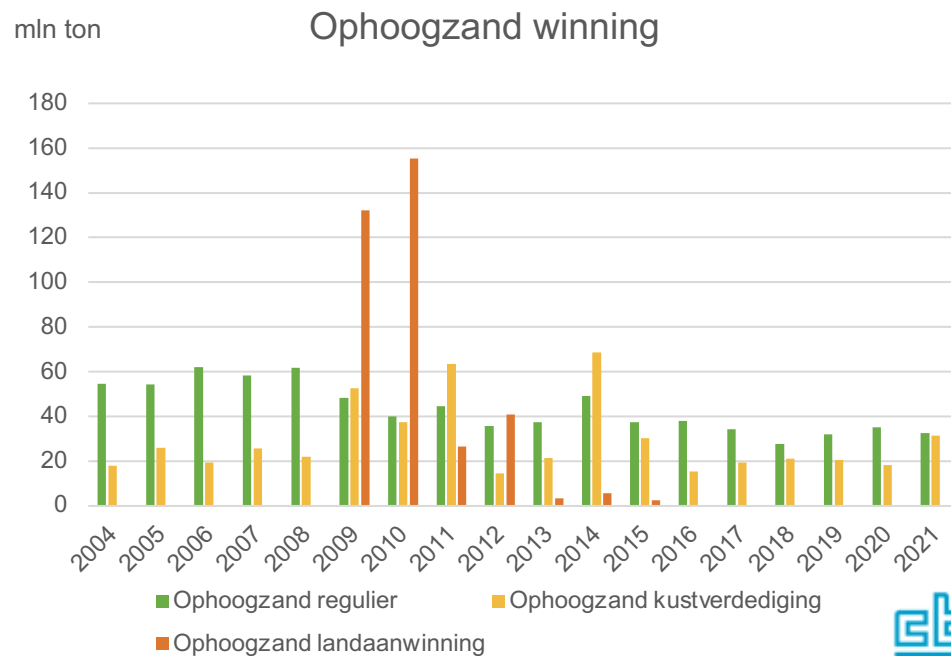
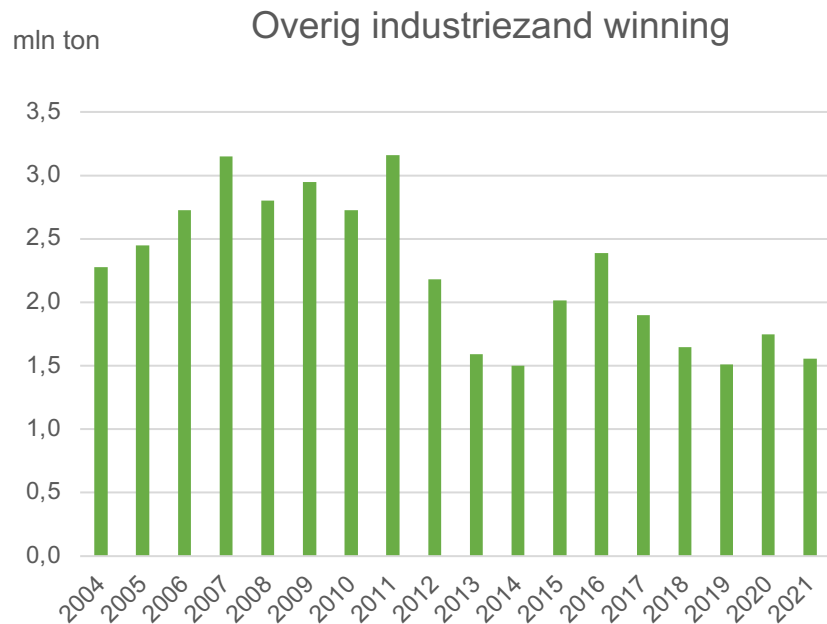
Klei en mergel

Grind en beton- metselzand

Overig industriezand en ophoogzand

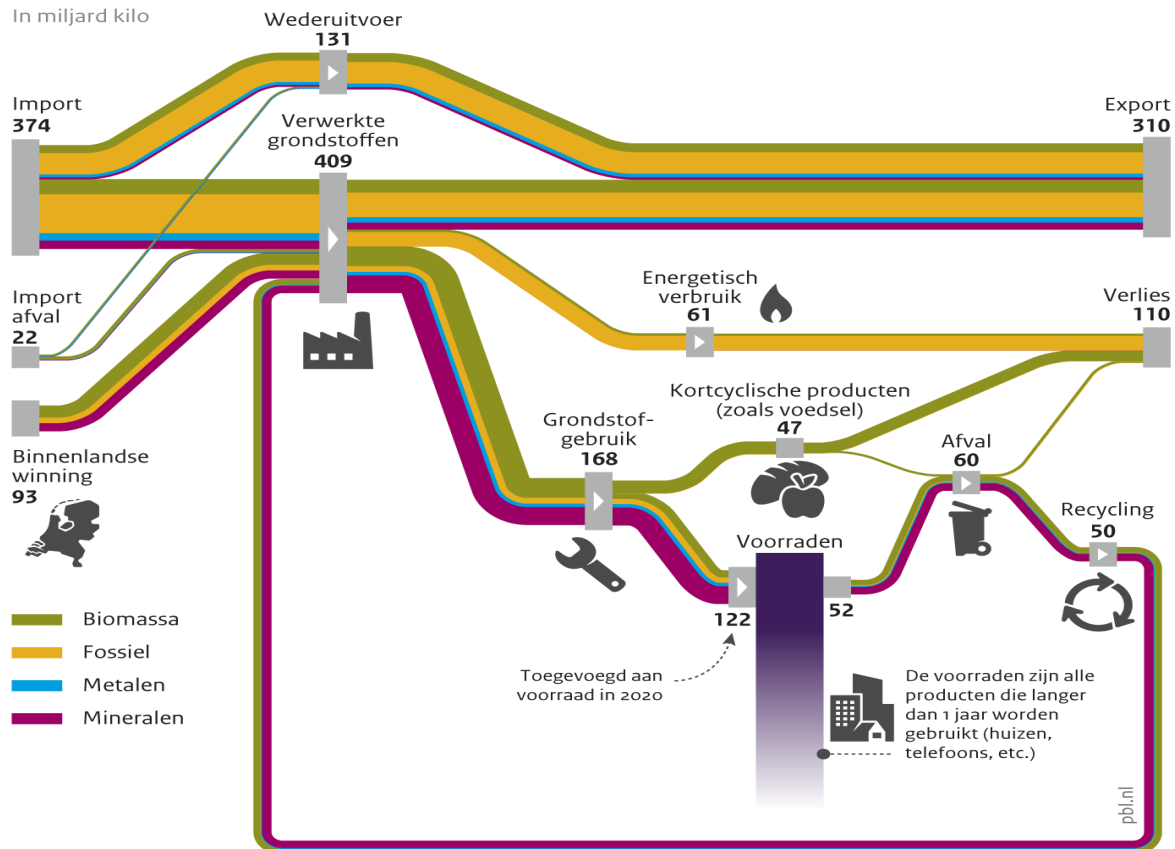

Openbare cijfers

- [CLO Wining oppervlaktedelfstoffen, 2004-2021](#)
- [StatLine - Wining, invoer en uitvoer van materialen naar soort; nationale rekeningen \(cbs.nl\)](#)

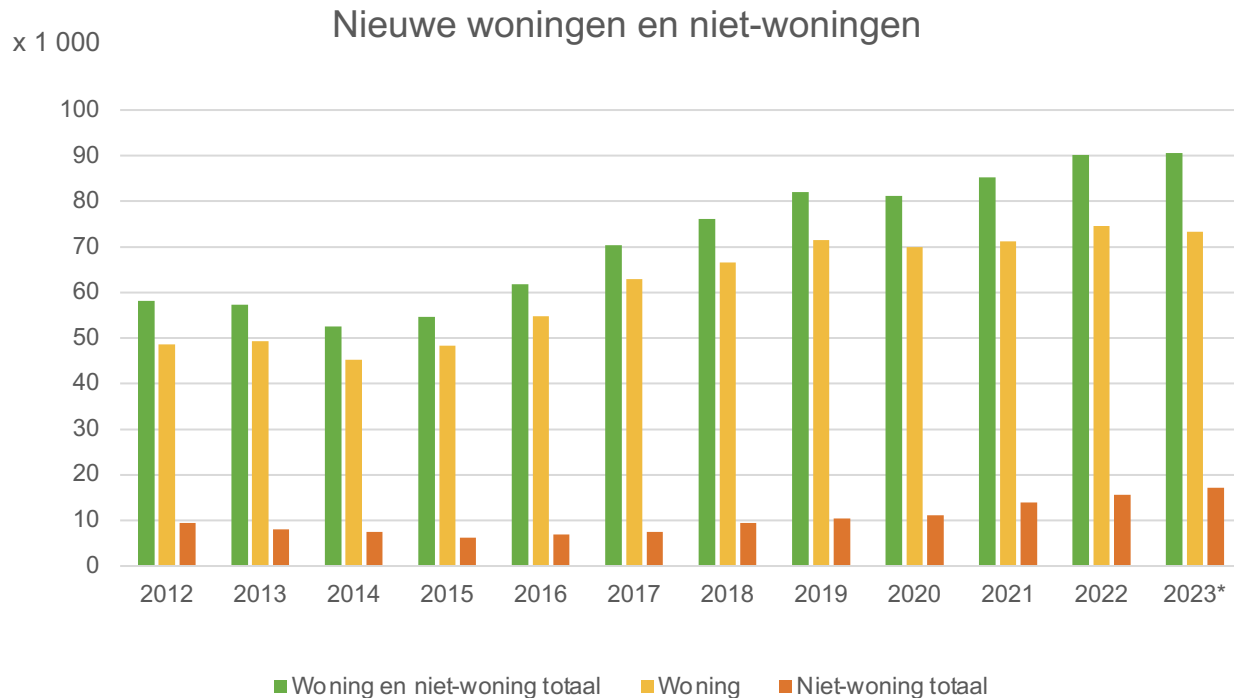
Grondstofstromen Nederlandse economie 2020

In miljard kilo

Dank voor uw aandacht!

Nieuwe woningen en niet-woningen

Toepassingen CBS

Material Flow Account

- Europese jaarlijkse verplichting
- Extractie een belangrijk onderdeel
- Economie een “black box”

Materiaalmonitor

- Ook stromen binnen de economie
- Onderdeel van CE werkprogramma (I&W)
- Indicatoren: DMC (domestic material consumption) en Grondstofvoetafdruk

symposium

bodem breed

3. Scenariostudie Grondstoffenwinning

Jeffrey Kok – Economisch Instituut voor de Bouw
Stef Koomen – Witteveen + Bos

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

Zwolle

 Stantec

Agenda

- Doel en aanpak
- Uitkomsten
- Conclusies
- Aanbevelingen

Doel en aanpak

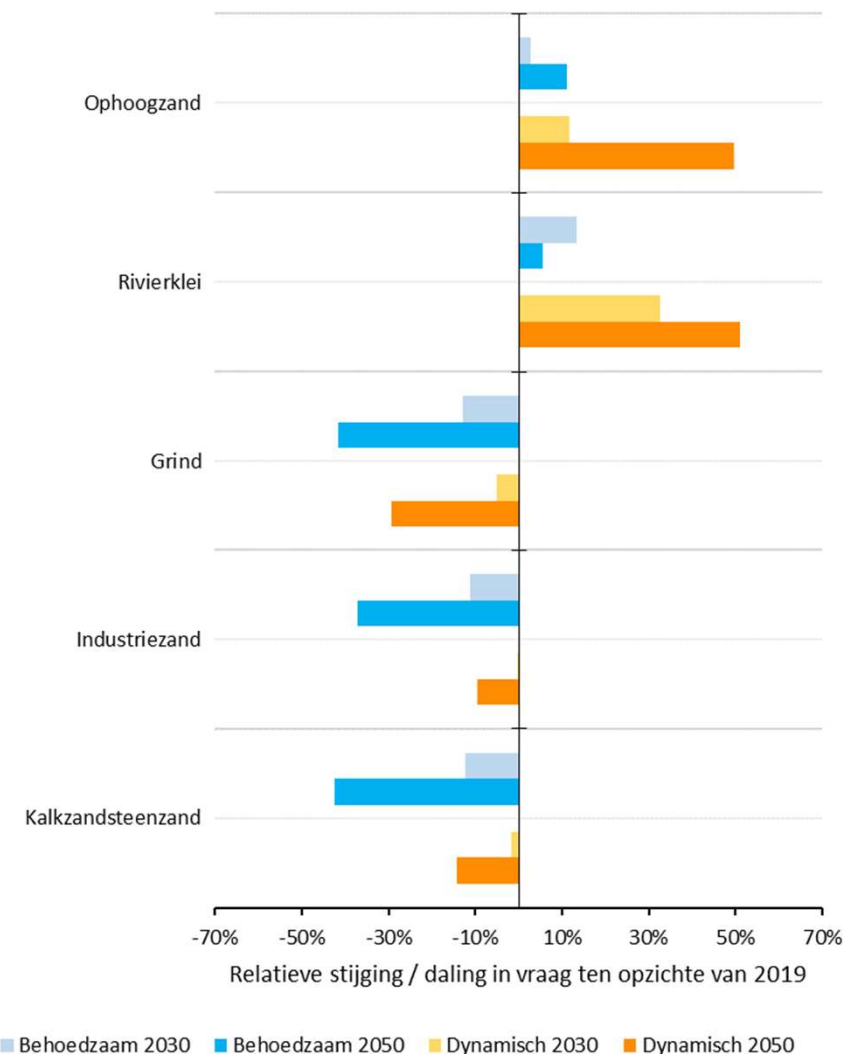
- Overzicht geven van vraag naar oppervlaktedelfstoffen in Nederland tot 2030 en 2050.
- Ophoogzand, industriezand (beton- en metselzand), grind, kalkzandsteenzand en klei.
- Twee toekomstscenario's, verschillend in economische en demografische uitgangspunten:
 1. **Behoudend:** Huidig beleid en ontwikkelingen doorgetrokken tot 2030 en 2050. Gematigde economische en demografische groei.
 2. **Dynamisch:** Sterke economische en demografische groei, daarmee ook meer middelen om in te zetten op circulariteit.

Uitkomsten scenario's op productie

- Na 2030 daalt nieuwbouwproductie van woningen in beide scenario's.
- Uitbreiding utiliteitsbouw vlakkt in beide scenario's af, met uitzondering van kantoren en zorggebouwen.
- Herstel en verbouw bij zowel woningen als utiliteitsgebouwen neemt toe.
- Bij infrastructuur verplaatst productie van aanleg naar vervanging en reconstructie.
- Productie omtrent kustverdediging neemt in beide scenario's sterk toe.

Conclusies

- **Grondstofvraag:**
 - Toenemende vraag naar ophoogzand en rivierklei vanwege benodigd suppletiezand en klei voor dijken.
 - Andere grondstoffen: daling, vooral door afname in productiecijfers in B&U en GWW
- IJsselmeergebied van belang voor ophoogzand en kalkzandsteen
- **Gevoeligheden:**
 - Mate van hergebruik betongranulaat beïnvloedt de vraag naar grind significant
 - Zeespiegelstijging heeft grote invloed op vraag naar ophoogzand.
 - De aanname voor hoeveelheid houtbouw heeft beperkte invloed op vraag naar industriezand en andere grondstoffen

Rol van import en export

Nederland **exporteert** de volgende bouwgrondstoffen:

- Industriezand
- Klei
- Ophoogzand

Nederland **importeert** de volgende bouwgrondstoffen:

- Eiffelklei voor keramische producten
- grof industriezand
- Kalksteen, cement en klinker
- steenslag
- Grind (deels) en brekerzand

Aanbevelingen

Toepassingen van rapport:

- Naast de vraagkant, ook het aanbod van grondstoffen in kaart brengen en naast de vraag uit dit rapport leggen.
- Toetsen van beleidsafwegingen met model uit deze studie. Bijvoorbeeld het belasten van primair beton en invoeren van subsidies op houtbouw.

Uitbreiding van rapport:

- Vraag naar zilverzand en kalksteen in kaart brengen. Deze hangen sterk af van industrieën buiten de bouw om en omliggende landen.
- Ontwikkelingen in buurlanden in kaart brengen om import- en export mee te kunnen nemen in prognoses.
- Verdiepingslagen maken op regionale schaal, bijvoorbeeld specifiek voor het IJsselmeergebied.

Vragenronde

symposium

bodem breed

4. Landelijke afweging winning bouwgrondstoffen – voorlopig plan Arthur de Groof – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

Zwolle

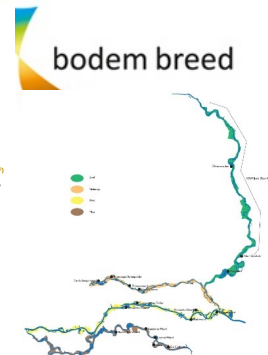
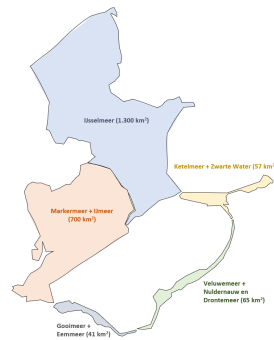
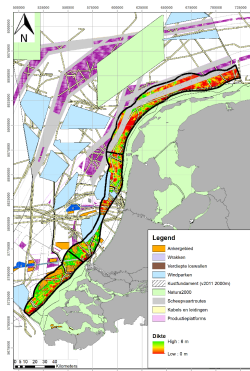
 Stantec

Aanleiding

- Signalen over mogelijke tekorten
 - drieledige aanpak (vanaf begin 2022)
- 1. Gesprekken met branche, betrokken provincies en andere belanghebbenden
- 2. Eerder opgeschorte monitoring wincijfers weer opgestart
- 3. Scenariostudie naar mogelijke vraag bouwgrondstoffen tot 2050

*Hiermee is informatie beschikbaar over vraag en aanbod
Hoe verder?*

Doelen

- Landelijk totaalbeeld
- Integrale afweging beleidskeuzes voor drie belangrijke wingebieden
- Handelingsperspectieven voor IenW voor duurzame winning

Gericht op scheppen voorwaarden waaronder winning van bouwgrondstoffen betrouwbaar, betaalbaar, ecologisch haalbaar en veilig kan plaatsvinden (*conform rol Rijk volgens NOVI*)

Te beantwoorden vragen

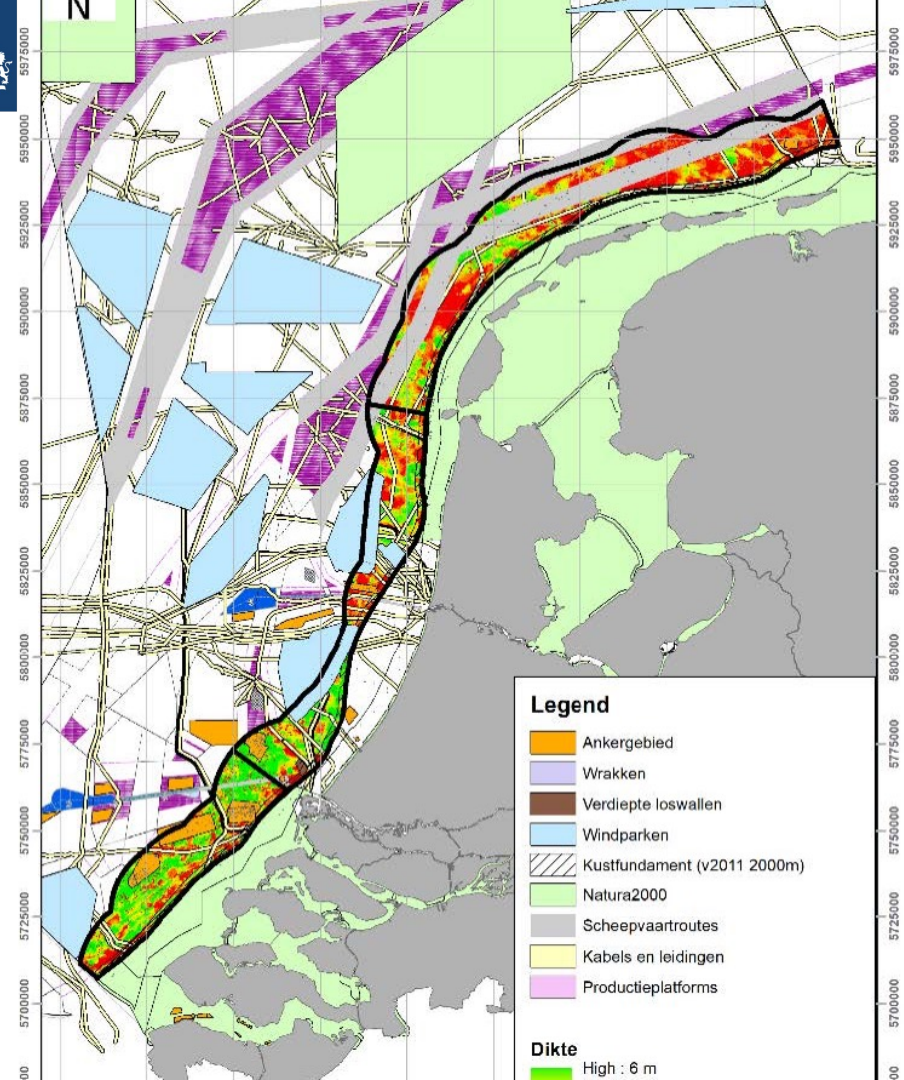
1. Waar en in hoeverre kunnen en willen we in Nederland in de toekomst duurzaam bouwgrondstoffen (blijven) winnen, rekening houdend met de draagkracht van de wingebieden en met andere nationale belangen?
2. Wat is de wisselwerking tussen de bij IenW in voorbereiding zijnde beleidsbesluiten voor drie belangrijke wingebieden, in combinatie met het landelijk beeld?
 - a. Programma Integraal Rivierenmanagement (IRM)
 - b. Partiële herziening Programma Noordzee 2022-2027
 - c. Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050

Beleidskeuzes voor Noordzee

- Partiële herziening programma Noordzee 2022-2027
 - Onderzoek ruimte voor meer capaciteit windenergie
 - Overwegen om winningsgebied uit te breiden van 12 tot 14 mijl uit de kust

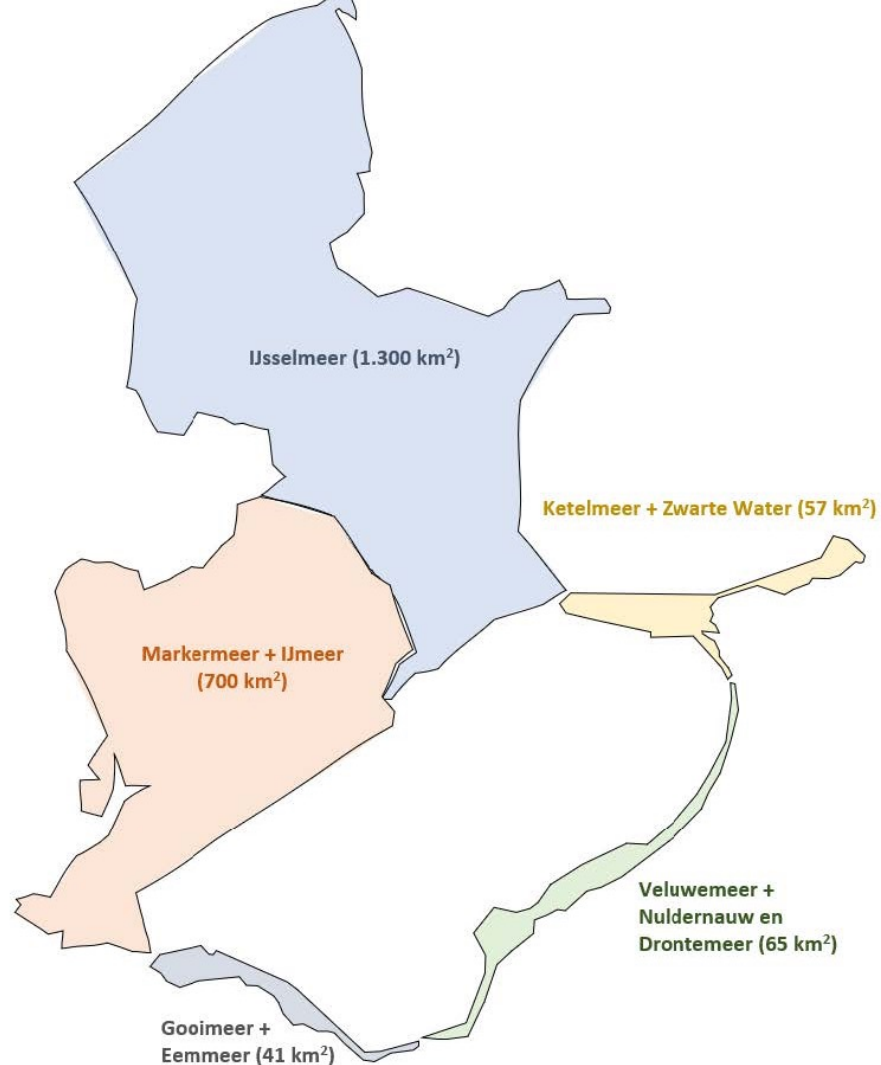
Afweging winning bouwgrondstoffen

Beleidskeuzes voor IJsselmeergebied

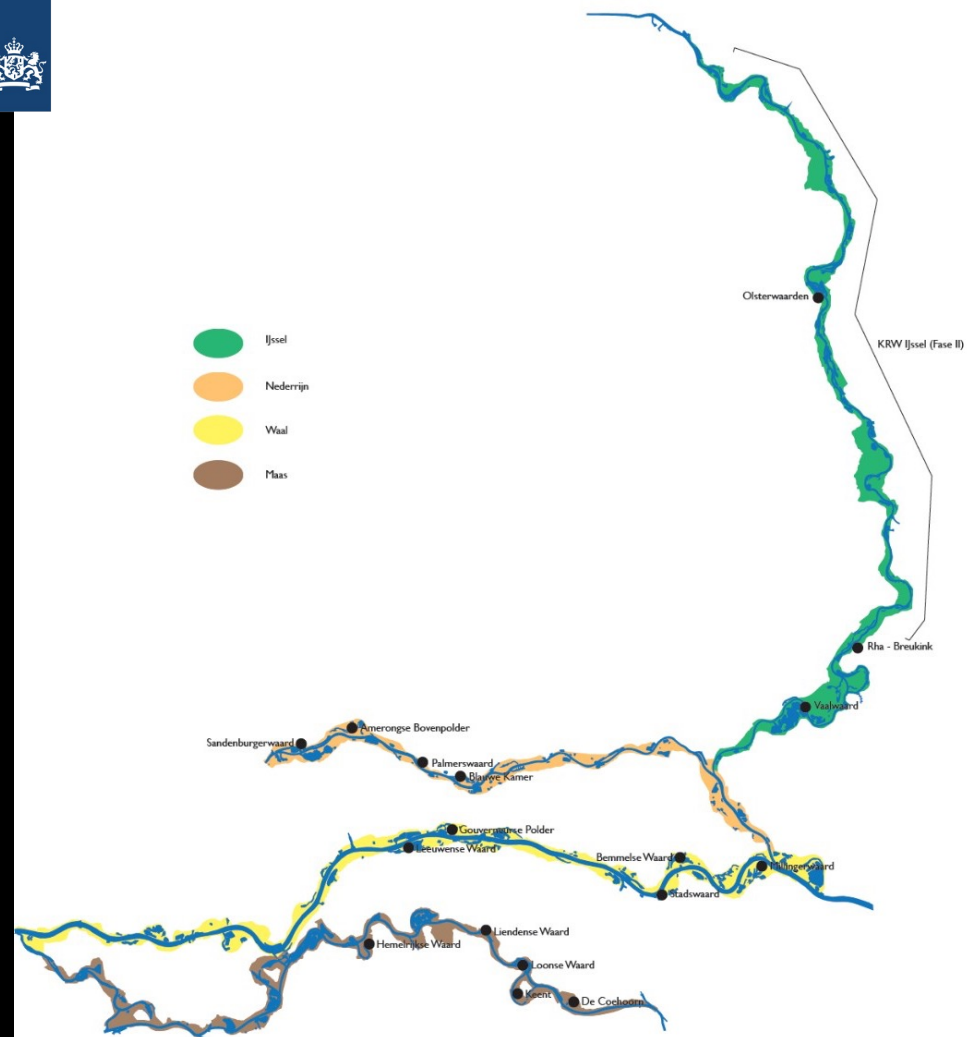
- Programma Zandwinning 2025-2050
 - Onderzoek in hoeverre, waar en hoe zandwinning richting 2050 in dit gebied kan plaatsvinden

Beleidskeuzes voor rivierengebied

- Ontwerpprogramma IRM
 - Mogelijk sedimentvraag voor suppleties in eroderende delen Rijntakken en Grensmaas

Afstemming met nationale beleidsdoelen

Beleidsdoelen waar grondstoffen voor nodig zijn

- Kustverdediging: zeespiegelstijging bijhouden
- Grond-, Weg- en Waterbouw: infrastructuur op peil houden
- Woningbouw (BZK): 900.000 woningen tot 2030

Beleidsdoelen die randvoorwaarden stellen

- > Water en Bodem Sturend: tegengaan bodemverstoring door ontgraving
- > Circulaire economie (richtinggevend): 50% reductie gebruik primaire abiotische grondstoffen tegen 2030

Projectstappen (voorlopig)

1. Afronden overzicht behoefte en aanbod
2. Vergelijken behoefte en aanbod
3. Berekenen hoeveel verantwoord kan worden gewonnen, rekening houdend met nationale beleidsdoelen
 - a. Water en Bodem Sturend
 - b. Circulaire economie
4. Vergelijken verantwoorde winning met behoefte
5. Berekenen wisselwerking beleidskeuzes in de drie gebieden
6. Ontwikkelen handelingsperspectieven IenW

symposium

bodem breed

5. Gesprek

expertise

bodem en ondergrond

provincie

Overijssel

Zwolle

 Stantec

Gesprek

- Verhelderende vragen
- Wat leeft er bij jullie op dit punt?
- Gezamenlijke kennis en ‘intelligentie’

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

Gesprek

- Hoe zorgen we ervoor dat we over tien jaar nog kunnen bouwen?
 - In hoeverre is import van primaire bouwgrondstoffen een oplossing?
 - In hoeverre kan circulair bouwen de vraag naar primaire grondstoffen verminderen?